

Egy párbaj története “A magyar gyógyszerészet története” című könyv kapcsán

Dobson Szabolcs

Előénekek

Baradlai János és Bársony Elemér kétkötetes munkája, a “*A magyar gyógyszerészet története*” 1930-ban jelent meg a Magyarországi Gyógyszerész Egyesület kiadásában (lásd 1. ábra). Máig messze a legátfogóbb, legrészletgazdagabb hazai gyógyszerésztörténeti munka. Bár pontatlanságok, hibák vannak benne, a mai napig idézett alapmű. Társaságunk www.gyogyszeresztortenet.hu honlapjának E-könyv menüpontjában elektronikusan is megtalálható és kutatható.

Általában azt gondolnánk, hogy a gyógyszerésztörténészek könyvtárak, levéltárak, irattárak dolgozószobák és egyéb elefántcsonttornyok homályában kutatják a múltat petyhüdt izmaikkal és a világi hívságoktól elforduló lélekkel, porlepte könyveket és más irományokat lapozgatva.

El nem tudnánk képzelni, hogy lenne, aki kardot ránt és végkimerülésig tartó párbajra hívja kollégáját pusztán csak a plagizálás vádjá miatt. Márpedig pontosan ez történt, amikor 1934-ben kardpárbajra került sor Bársony Elemér és Löcherer Tamás között, amikor előbbi azzal vádolta utóbbit, hogy plagizált “*A magyar gyógyszerészet története*” című könyvéből. Ez volt legalább is az ürügy. Nézzük meg részletesen, mi történt.

1. **ábra:** Baradlai János-Bársony Elemér: *A magyar gyógyszerészet története*

Először is, tévedés azt gondolni, hogy a gyógyszerésztörténészek kivétel nélkül Világtól elforduló, visszahúzódó emberek. Sőt, kiemelkedő gyógyszerésztörténészeknek voltak jelentős szakmapolitikai-közéleti ambíciói/pozíciói; elég csak a közelmúltból Grabarits Istvánra vagy Zalai Károlyra gondolnunk. Nem volt ez másként a távolabbi múltban sem.

Baradlai János (1879-1938) politikailag nagyon aktív ember volt, inkább lehetett politikusnak és szakmapolitikusnak nevezni, mint gyakorló gyógyszerésznek. Korán bekapcsolódott az I. Világháborút követő ellenforradalmi mozgalmakba és miniszter, illetve államtitkár is volt. Összezőrdülések, perek tartították pályafutását lapszerkesztői tevékenységéből adódóan is. Életrajzát lásd a cikk végén.

Löcherer Tamás (1895-1960) Baradlainál jóval (16 évvel) fiatalabb volt, rendkívül energikus szakíró, gazdag, mind gyógyszerészeti, mind ipari érdekeltségekkel rendelkező gyógyszerész és közgazdász, aktív, ambíciózus résztvevője a szakmapolitikai és szakmai közéletnek. Életrajzát lásd szintén a cikk végén.

Minden adva volt tehát a konfliktushoz: két nagy korkülönbségű, nagy egójú, nagy tudású, hatalmi ambíciókkal és szilárd véleményekkel rendelkező ember egy kicsiny szakmában.

Az idősebbik elkövette a szokásos hibát, gondolván, hogy a jóval fiatalabbat lekezelően lemoshatja a pályáról. Ez aztán nem szokott sikerülni.

A fiatalabbat pedig hajtotta az ambíció, és vélhetően aktív, illetve reaktív módon szintén lenézte korosodó és agresszivitásra hajlamos Kollégáját.

Ez az ellenszenv és a feszültség már 1931-be kirobbant a szaksajtóban egy durva, személyeskedésbe torkolló vitában (*Gyógyszerészek Lapja*, 10 szám, 31. oldal (1931)). Ezt az írást teljes terjedelmében mellékelem a cikk végén (megfelelő képernyőnagytással jól olvasható).

2. ábra: Löcherer Tamás fényképe (1930 előtt. Forrás: *A magyar gyógyszerészet története* (1930))

A hadüzenet

A Gyógyszerészi Közlöny 1934 január 06-i 1. számában, a 17.-18. oldalon azután a következő híradást olvashatjuk "Az Est" című napilap 1933 december 19-i számára hivatkozva:

"Gyógyszerészek lovagias ügye

Párbajbiróság és plágiumper. A gyógyszerészek, elnökválságának fejleményei. Két pártra szakadt a fehérköpenyes gyógyszerészek birodalma. Elnökválság zavarta meg a nyugodt munkát. Az történt 1933. május 13-án a Magyar Országos Gyógyszerészegyesület közgyűlésén, amelyen Gaál Endre elnököt, hogy a vezetőséget leszavazták az elégedetlenkedők. Az ellenzék elnökjelöltje Löcherer Tamás. A korteskedés rendkívül erős. December 3-án igazgatósági ülés volt a gyógyszerészegyesületben, ahol az elnökséget két ízben leszavazták, először 12:2, aztán 6:5 arányban. A Gyógyszerészeti Értesítőben támadás jelent meg Löcherer Tamás ellen, Bársony Elemér tollából. A cikkíró Löcherer „Kuruzslás, alchimia, gyógyászat" című cikkét, ami az elmúlt év karácsonyán jelent meg az egyik napilapban, durva plagizálásnak minősíti. E cikkkel kapcsolatban - írja Bársony - dr. Baradlay János is feljelentést tett Löcherer ellen, szerzői jogbitorlás címén azért, mert szerinte Löcherer a közlemény tekintélyes részét kiírta a Magyar Gyógyszerészet Története című munka első kötetéből, amely 1930-ban jelent meg. A cikk megjelenése után Löcherer Tamás provokáltatta Bársony Elemért, Léderer és Tihanyi gyógyszerészekkel. Bársony is megnevezte megbízottait, dr. Vargha és vitéz Kovács gyógyszerészek személyében. A december 18.-i tárgyaláson Bársony Elemér megbízottai kijelentették, hogy a lovagias elégtételadást felajánlják, de csak a plágiumper elintézése után, mert véleményük szerint olyan egyén nem lovagiaskodhat, aki plágiummal vádoltan áll a közvélemény előtt. Löcherer segédei ezen a tárgyaláson beszámoltak arról, hogy a feljelentést Löcherer ellen december 16-án adták be, az első lovagias tárgyalás pedig december 15-én volt. A megbízottak ezen a tárgyaláson nem tudtak megállapodni az ügy elintézésében, s ezért párbajbiróság döntésétől teszik függővé a továbbiakat. A párbajbiróság a napokban ül össze." A mi értesülésünk szerint e hó 3-áig a párbajbirósági döntés még nem történt meg."

A Gyógyszerészi Közlöny rákövetkező, 1934 január 13-i 2. számában, a 32-33. oldalon már az alábbiak jelentek meg:

"Gyógyszerészek lovagias ügye

Megírtuk e címen a múlt héten, hogy dr. Baradlai János plágiummal vádolta meg Löcherer Tamást, mert egy napilapban megjelent népszerű cikkébe sorokat vett át a „Magyar Gyógyszerészet Története" című munka első kötetéből, amelynek Baradlai a szerzője és hogy Bársony Elemér a Gy. Értesítőben,

amelynek ő a szerkesztője, Baradlainak ezt a vádját Löchererre nézve sértő tartalmú kommentárral kísértte. Löcherer Tamás ezért Léderer Ervin és dr. Tihanyi László, mint megbízottai útján lovagias elégtételt kért Bársony Elemértől. Bársony megbízottai, vitéz Kovách Aladár és Vargha László, felajánlották ugyan felük részéről a lovagias elégtétel megadását, de csak akkorra, amikor a plágiumper bírói ítélettel befejezést nyer. Löcherer megbízottai ezt nem fogadták el és párbajbíróság döntését kívánták. A párbajbíróság, melynek elnöke Kánitz Géza, tagjai pedig dr. Rácz Vilmos és dr. Klár Zoltán voltak, össze is ült és a következő döntést hozta: „Löcherer Tamás és Bársony Elemér között felmerült lovagias ügyben a segédek megállapodni nem tudtak; így párbajbíróság döntése alá bocsájtották az ügyet. A párbajbíróság Kánitz Géza, dr. Rácz Vilmos és dr. Klár Zoltán tagságával ült össze, az ügyet megvizsgálta és megállapította: 1. hogy a plágiumper a lovagias ügy felvétele után lett beadva; 2. hogy egymástól elválasztandó egy cikk keretében megírt kritika, az ugyanazon cikkben foglalt sértő kijelentésektől. A fentiek következtében a lovagias eljárás fel nem függesztendő.” A döntés kézhezvétele után újra összeültek a megbízottak. Bársony Elemér megbízottai azonban kifogást emeltek a bíróság döntése ellen és ezt jegyzőkönyvbe foglalták. Löcherer megbízottai ragaszkodtak a párbajbíróság döntéséhez, annál is inkább, mert annak feltétlen elfogadására a szemben álló felek írásban kötelezték magukat. Ezért levelet írtak Bársony Elemérnek, hogy szerezzen érvényt adott reverzálisának, illetőleg utasítsa megbízottait annak elfogadására. Minthogy ez nem történt meg, Löcherer megbízottai a további tárgyalásokat megszakították és a lovagias ügyet felök részéről egyoldalúan felvett jegyzőkönyvvel, befejezettnek nyilvánították.”

A harc

A Gyógyszerészi Közlöny 1934 február 03-i számában, a 79. oldalon az alábbiakat írja:

“A Löcherer-Barsony ügy elintézése

Megírtuk három, majd két hét előtt, hogy Löcherer Tamás gyógyszerész egy sértő tartalmú szaklapi közlemény miatt, lovagias elégtételt kért Barsony Elemér szerkesztőtől és hogy hosszas tárgyalás és párbajbírói döntés után, mindkét fél megbízottai felök részéről egyoldalú jegyzőkönyvvel zárták le az ügyet. Később azonban Bársony Elemér új megbízottakat nevezett meg és Löcherer Tamás régi megbízottai hajlandóknak nyilatkoztak az új megbízottakkal új tárgyalások megkezdésére. Ezek eredménye az lett, hogy a megbízottak fegyveres elégtételadásban és pedig kardpárbajban egyeztek meg. A párbaj január hó 25-én folyt le, két menetben. Mindkettőben Bársony Elemér kapott kisebb fejsérülést és lapos vágásokat, míg Löcherer Tamás sértetlen maradt. A felek nem békültek ki.”

A Magyarország című napilap 1934 január 26-i, pénteki számának 9 oldala további részleteket is közöl:

“Kardpárbajt vívott két budapesti gyógyszerész

A múlt évben elnökválság tört ki a Gyógyszerészegyesületben, amelynek következtében tegnap két gyógyszerész párbajt vívott. Az elnökválság következtében ugyanis a Gyógyszerészeti Értesítőben a választási harc során Bársony Elemér volt szegedi népjóléti miniszter és volt fővárosi bizottsági tag, gyógyszerész megtámadta Löcherer Tamást, az ellenzék vezérét. Durva plágiumnak minősítette Löcherer egyik cikkét és ezért Löcherer Tamás Léderer és Tihanyi gyógyszerészekkel provokáltatta Bársony Elemért, aki viszont Vargha úr és vitéz Kovács gyógyszerészeket nevezte meg segédeiül. A segédek kardpárbajban állapodtak meg, könnyű olasz kardokkal, teljes bandázssal, végkimerülésig. A párbajt tegnap este felkilenc órakor vívták meg a Fodor-féle vívóteremben. A felek két menetben csaptak össze, mind a két menetben Bársony fejét érte Löcherer kardja. Sebesülés nem történt, csak egy-két laposvágás nyoma látszott Bársony fején. A párbajt Bársony harckptelenségével beszüntették. A felek nem békültek ki.”

Csata után

Az ügy utóéletét szintén megtudhatjuk a Gyógyszerészi Közlönyből (1934. Október 13-i szám, 685. oldal):

“Párbajozásért elítélt gyógyszerészek

Még a múlt év vége felé történt, hogy Löcherer Tamás budapesti kartársunkat támadó közlemény jelent meg a dr. Gaal Endre tulajdonát képező egyik szaklapban, Bársony Elemér szerkesztő tollából. Löcherer erre lovagias elégtételt kért Bársony Elemértől. Különféle formalitások miatt soká húzódott a dolog, míg végre Bársony elfogadta a kihívást és f. évi január hó 24-én megtörtént a kardpárbaj, amely Bársony Elemér megsebesülésével végződött. A budapesti büntetőtörvényszék párbajvétség miatt perbe fogta a feleket és a múlt hó 24-én megtartott tárgyaláson Bársony Elemért 100, Löcherer Tamást pedig 300 pengő pénzbüntetésre ítélte. Az Ítélet jogerős.”

Utóhang

A Budapesti Hírekben 1936 május 03-án, kedden jelent meg Bársony Elemér halálhíre a 8-ik oldalon:

(Mehalt Bársony Elemér) - Bársony Elemér a szegedi és aradi ellenforradalmi kormány népjóléti minisztere hétfőn reggel meghalt az I. számú belgyógyászati klinikán. Bársony Elemér, Bársony Istvániró fia, gyógyszerész volt, hajlandósága azonban a politika felé vonzotta, részt vett az ellenforradalmi mozgalmakban és előbb az aradi majd a szegedi kormányban kapott miniszteri tárcát. Később Budapesten gyógyszerertárat nyitott, utóbb pedig mint gyógyszerészi szakíró működött. Két héttel ezelőtt kitört lappangó

szívbaja. Akkor a klinikára vitték, ahol most meghalt. Halálát felesége és fia, Bársony István fővárosi tisztviselő gyászolja.

A fenti eset roppant szomorú példája két szakmapolitikai generáció egyébként kiemelkedően művelt képviselője közötti gyűlölködésnek és egymás sárbarángatásának. Az igazsághoz azért hozzáartozik, hogy akkoriban elő-előfordultak még párbajok (bár már tiltottak voltak) olykor gyógyszerészek között is, és a peresedés sem volt példa nélkül álló. Például a debreceni egyetemi magántanár, dr. Sztankay Aba (1868-1936) és a fentebb párbajbíróági tagként felbukkanó Klár Zoltán éppen akkoriban olyan rágalalmazási perben állott Fritz Gusztáv és Vámos Zoltán elismert farmakológusokkal és a Chinoinnal, hogy a végén Szankayt fogházbüntetésre ítélték és az eset lezárását halála akadályozta meg..

Történetünkben viszont adva volt egyfelől Bársony, egy 55 éves szívbeteg ember, aki 4 nappal az 55. születésnapja előtt élete minden bizonnyal egyik legsúlyosabb megaláztatását volt kénytelen elkönyvelni. Rá nem sokkal - valamivel több, mint 2 évvel – később elhunyt.

Adva volt másfelől Löcherer, egy 39 éves, már befutott, jómódú szakember, aki viszont még megélte azt az időt, az 1950-es államosítás után, hogy minden, amiért addig kiállt és élt, összeomlott körülötte, és az élet még élve eltapossa Őt, és kortársait.

Hogy megérte-e, megéri-e egymást kicsinálni akarni, azt döntse el ki-ki maga.

Bársony János és Löcherer Tamás rövid szakmai életrajza

Forrás: Szmodits László: Híres magyar gyógyszerészek (on-line életrajzi lexikon; www.gyogyszeresztortenet.hu, Magyar Gyógyszerésztörténeti Társaság)

Bársony Elemér (Budapest, 1879. I. 28. - Budapest, 1938. V. 2.) gyógyszerész, gyógyszerésztörténész, lapszerkesztő, miniszter. A Bp-i Tudományegyetemen 1906-ban szerzett gyógyszerészi oklevelet. A Gyógyszerészi Hetilap helyettes főszerkesztője lett 1908-tól. Gyógyszertári jogosítványt nyert 1913-ban Csepelen. Az Angyal gyógyszertárának 1917-ig volt tulajdonosa. Megalapította és szerkesztette 1917-től a Gyógyszerészi Szemle szaklapot. Létrehozta 1918-ban a Vidéki Gyógyszerészek Országos Szövetségét, melynek ügyvezető elnöke lett. Ugyanebben az évben belépett a Függetlenségi Pártba, mely teljes erővel Károlyi Mihály politikája ellen fordult. Károlyi Gyula aradi ellenkormányának népjóléti minisztere volt 1919 májusában. Az első szegedi ellenkormányban államtitkárként vezette a népjóléti minisztériumot 1919. május végétől július 6-ig. A fővárosi törvényhatóság tagja volt. Ebben az időben novellákat, tárcákat írt napi és hetilapokba. A Gyógyszerészi Értesítőt szerkesztette 1927-1936 között. Budapesten 1928-ban gyógyszertári jogosítványt nyert. A Teréz körüti Budapest gyógyszertárának 1931-ig volt tulajdonosa. A Magyar Gyógyszerész szaklapot 1936-tól a haláláig szerkesztette. Jelentős gyógyszerésztörténész volt. Főműve volt a → dr. Baradlai Jánossal írt és 1930-ban megjelent "A magyarországi gyógyszerészet története" két kötetes könyve.

Löcherer Tamás (Bártfa, Sáros megye, 1895. VIII. 1. - Budapest, 1960. I. 10.) gyógyszerész, a Budapesti Gyógyszerész Testület elnöke. A Pázmány Péter Tudományegyetemen 1921-ben szerzett gyógyszerész oklevelet. Előbb apja, Löcherer Gyula soroksári Segítő Mária gyógyszertárában dolgozott. A budapesti Angyal gyógyszertár tulajdonosa volt 1928-tól az államosításig. A Certa laboratórium igazgató tanácsi tagja volt, mellyel hozzájárult az injekciógyártás fejlesztéséhez. Részt vett 1932-ben a stockholmi FIP kongresszuson. Az úti élményeiről könyvet írt. A Gyógyszerészi Közlöny (1938- 1944), majd 1944 júliusától az Egyesített Gyógyszerészi Lapok társszerkesztője volt. Sokat foglalkozott a gyógyszerészet gazdasági kérdéseivel. Margittay Sándorral és Szederkényi Miklóssal együtt szerkesztette a Budapesti Gyógyszerész Testület Évkönyvét (1945-1948). Az államosítás után is dolgozhatott a gyógyszertárában. Neves bélyeggyűjtő volt, így még filatéliai munkákat is írt.

A Bársony Elemér és Löcherer Tamás közötti konfliktus 1931-ben (*Gyógyszerészek Lapja*, 10 szám, 31. oldal (1931))

10. szám.

GYOGYSZERÉSZEK LAPJA

13. oldal.

HIREK

Szakirodalmi párbaj.

A gyógyszerészi közvéleményt az utóbbi időben élénken foglalkoztatta az a kiélesedett vita, amely Bársony Elemér és Löcherer Tamás között folyt le, az utóbbinak a gyógyszerértulajdonosok egyik legégetőbb fontosságú problémája, a hitelkérdésnek megoldását tárgyaló cikke miatt. A küzdő feleknek, a gyógyszerész-közéletben elfoglalt jelentős szerepére való tekintettel, feszült figyelemmel lestük a párbaj minden menetét és vártuk a jól megalapozott érveknek és ellenérveknek változatos s épületes fordulatait. Bársony Elemér közéleti munkássága, irodalmi és szakírói tevékenysége mindenki előtt nyitott könyv. Löcherer Tamás háta mögött — koránál fogva — nem áll hosszú szakírói múlt, közéleti szerepe még nem jegecesedhetett ki teljesen; de aktivitása, kezdeményező képessége, szónokló készsége és szakírói munkásságában megnyilatkozó tudás és alapos felkészültség, mind-mind egy fölfelé ívelő pálya fokozatos emelkedését mutatják. — Azt hittük és reméltük, hogy ez a bajnoki küzdelem a tárgyilagosan megvilágított elvi kérdések tisztázásának keretében, a barátságos mérkőzés jegyében fog lefolyni és a küzdelemből maga a Cél: a hitelkérdés megoldása fog győzelmesen kikerülni. Ebben a feltevésünkben alaposan csalódtunk. A szemben álló felek a küzdelem hevében a személyeskedés süppedő, ingoványos talajára tévedtek. Bársony Elemér legutóbbi cikke, az érvek helyett már a személyeskedés határvonalán is túl, olyan súlyos állításokat tartalmaz, amelyeknek célja nem más, mint Löcherer egész edidigi szakírói tevékenységét örökre diszkreditálni. Nevezetesen, megállapításaiban oda kulminál, hogy Löcherer eddigi munkássága, „a közgazdasági adatok kiollósításában” merült ki. Ez a súlyos kitétel, az az emelődará, amely kiemel bennünket a passzív, de tárgyilagossá szemlélő kényelmes helyzetéből és addig is, amíg az alkalmazotti kar szempontjából e kérdésben kifejtjük álláspontunkat, arra serkent, hogy nem Löcherer Tamásnak, — mert erre szükségünk nincs —, de a megbántott és sárbataposott igazságnak segítségével siessünk. Löcherer minden egyes gazdasági irányú cikkének a jellemző ereje éppen abban áll, hogy úgy a külföldi, mint a hazai gyógyszerészeti élet minden megnyilvánulását tárgyaló fejtegetéseit a statisztika nélkülözhetetlen adataival szokta alátámasztani.

Ezekben való sok időt és fáradságot igénylő bűvárkodás és elmélyülés csakis előnyére s nem hátrányára írható. Statisztikai adatoknak mindenkor helytállóknak kell lenniük; állításoknak bizonyítása és megvilágítása céljából pedig minden szakíró vagy maga gyűjti a statisztikát, vagy a mások által összegyűjtött adatokat használja fel a maga céljaira. — Ez az eljárás azonban nem kritizálható, s egyáltalában nem esik az „ollózás” fogalma alá. Ezt Bársony szerkesztő úr — ha az adott esetben más is a véleménye, — gyakorlatban ép úgy tudja és használja, mint bárki más, aki valaha ilyen gazdasági kérdésekkel foglalkozott.

A tárgyilagos igazság nevében nyíltan leszögezhetjük tehát, hogy Bársony Elemér — a küzdelem hevében — ellenfelén, a gyógyszerészszakirodalmi párbajokban ezideig szokatlan fegyver használata által olyan mély sebet ejtett, amelyet Löcherer a közérdekében kifejtett, önzellen, munkás tevékenysége által, legkevésbé sem érdemelt ki. Reméljük azonban, hogy az érvényes irodalmi párbajszabályok ellenére kapott seb mihamarabb be fog gyógyulni s újra ott látjuk őt a közélet porondján, az iránta minden oldalról megnyilvánuló kartársi szeretei s szimpátia talajából friss erőt merítve, töretlen hittel küzdeni azokért a szép célokért, amelyek a gyógyszerészi kar általános érdekei mellett az alkalmazottak helyzetén is hivatva vannak segíteni.

Mészáros Dezső.

Házasság. Szegő István gyógyszerész eljegyezte Müller Annát, Müller Vilmos rákospalotai gyógyszerész, kormánytanácsos gyógyszerész-leányát. — Sikari Kovács Mihály kecskeméti gyógyszerész eljegyezte kőszegi Winkler Kató úrleányt. — Kaczián Sándor pestújhelyi gyógyszerész leányát, Erzsikét, eljegyezte Szócs László dr. budapesti orvos. — Vajna Ilkát, Vajna József gyógyszerész leányát eljegyezte Adorján Péter (Nagyvárad.)

Halálozás. Sággy Ferenc gyógyszerész április 25-én Debrecenben 73 éves korában elhunyt. — Felsőöri Adám Pál nemesvidi gyógyszerértulajdonos április 23-án 61 éves korában hirtelen elhunyt. — Mrankovich Michna Imre sajtószentpéteri gyógyszerész életének 70-ik évében elhunyt. — Neisz Ferenéné, sz. Herkovich Sarolta, Herkovich Sándor pomázi gyógyszerész leánya életének 35-ik évében április 25-én Pilisvörösváron elhunyt. — Fényfy Kálmán gyógyszerész, volt fejezmegyei földbirtokos, utóbb az OTI tisztviselője, 74 éves korában Budapesten elhunyt. — Dr. Kovács Ernő, volt budapesti gyógyszerértulajdonos, hosszú ideig a székesfővárosi törvényhatósági bizottság tagja, életének 64-ik évében hosszas szenvedés után Budapesten elhunyt. Halálát fia, Kovács